

Povinný štandard SSA č.1

Všeobecné aktuárske postupy

Predslov

Tento Povinný štandard (PŠ) 1 je pre aktuára záväzný v prípade, ak aktuár uvádza, že časť alebo celé zadanie bolo vykonané v súlade s týmto PŠ 1.

Táto verzia PŠ bola schválená VZ SSA dňa 19.12.2018, jej predchádzajúce znenie bolo platné do dňa 30.6. 2019, odkedy nadobúda účinnosť toto znenie štandardu

Časť 1. Všeobecná časť

1.1. **Účel** – Tento PŠ 1 usmerňuje [aktuárov](#) pri vykonávaní [aktuárskych služieb](#) tak, aby [určení užívateľa](#) mali istotu, že:

- [aktuárske služby](#) sú vykonávané profesionálne a s patričnou pozornosťou,
- výsledky zodpovedajú ich potrebám, sú prezentované jasne a zrozumiteľne a sú úplné, a
- použité predpoklady a metodika (vrátane, ale nielen, [modelov](#) a modelovacích techník) sú primerane popísané.

1.2. Rozsah

1.2.1 Tento PŠ 1 je všeobecný štandard. Vzťahuje sa na všetky [aktuárske služby](#), ktoré [aktuár](#) vykonáva, okrem tých častí tohto štandardu, ktoré sú priamo nahradené inou normou, napr. špecifickým štandardom alebo [zákonom](#).

1.2.2 Účelom špecifického štandardu je zvyčajne zúženie rozsahu postupov, ktoré všeobecné štandardy považujú za akceptované. Vo výnimočných prípadoch je však účelom špecifického štandardu stanovenie akceptovaného postupu, ktorý nie je prijateľný vo všeobecných štandardoch, v takých prípadoch je tento účel v špecifickom štandarde výslovne uvedený, napr.: „Bez ohľadu na všeobecné štandardy, [aktuár](#) má...“, s následným popisom výnimky.

1.3. **Súlad s PŠ 1** – v určitých situáciách sa [aktuár](#) môže odchyliť od usmernení tohto PŠ 1 a stále byť v súlade s týmto PŠ 1:

1.3.1. [Zákon](#) môže stanoviť [aktuárovi](#) povinnosti. Súlad s požiadavkami [zákona](#), ktoré sú v konflikte s týmto PŠ 1, nepredstavujú rozpor s PŠ 1.

1.3.2. Etický kódex [aktuára](#), vzťahujúci sa na jeho [zadanie](#), môže byť v rozpore s týmto PŠ 1. Ak sa [aktuár](#) riadi etickým kódexom [aktuára](#) v bodoch, ktoré nie sú v súlade s PŠ 1, toto sa nepovažuje za nesúlady s PŠ 1.

1.3.3. [Aktuár](#) sa môže odchyliť od usmernení tohto PŠ 1 a pritom byť stále v súlade s PŠ 1, ak v [správe](#) poskytne dostatočné vyhlásenie o povahe, dôvodoch a vplyvoch takéhoto odchýlenia.

1.4. **Uplatniteľnosť** – Tento PŠ 1 sa vzťahuje na členov a kvalifikovaných [aktuárov](#) SSA, ktorí vykonávajú [aktuárske služby](#). Člen alebo kvalifikovaný [aktuár](#), vykonávajúci takéto služby, môže konať v jednej z pozícií, ako napríklad zamestnanec, manažér, riaditeľ, externý poradca, audítor, alebo dozorný orgán [subjektu](#).

1.4.1. Uplatnenie tohto PŠ 1 je zrejmé, ak samostatný [aktuár](#) poskytuje [aktuárske služby](#) klientovi, ktorý nie je s daným [aktuárom](#) v spriaznení.

1.4.2. Existujú najmenej dva všeobecné prípady, ktoré nespĺňajú kritéria uvedené v bode 1.4.1:

- a. Skupina [aktuárov](#) vykonáva [aktuárske služby](#), alebo
- b. [Aktuár](#) poskytuje [aktuárske služby](#) spriaznenej strane (napríklad svojmu zamestnávateľovi alebo spriazneným subjektom v rámci skupiny pod spoločným vedením).

- 1.4.3. Keď [aktuárske služby](#) poskytuje skupina [aktuárov](#), väčšina článkov tohto PŠ 1 sa vzťahuje na každého [aktuára](#) v skupine. Požiadavky niektorých článkov však nemusí splňať každý [aktuár](#) v skupine osobne (napr. 2.1.1). V prípade takýchto článkov, každý [aktuár](#) v skupine má určiť, ak je to relevantné pre jeho prácu, ktorý člen skupiny je zodpovedný za splnenie požiadaviek týchto článkov, a uistiť sa, že tento člen skupiny prijal túto zodpovednosť.
- 1.4.4. Ak [aktuár](#) poskytuje [aktuárske služby](#) spriaznenej strane, si má vykladať tento PŠ 1 v kontexte postupov, ktoré sa zvyčajne používajú v rámci alebo vo vzťahu k spriaznenej strane, s výnimkou existencie podstatných nezrovnalostí medzi takýmito postupmi a týmto PŠ 1 – v takom prípade sa [aktuár](#) má snažiť dodržať povahu a účel tohto PŠ 1 v najvyššej možnej miere.
- [Aktuár](#) posúdi očakávania [zadávateľa](#). Tieto očakávania môžu naznačiť, že je vhodné vynechať zo [správy](#) časť obsahu, ktorý je obvykle vyžadovaný. Obmedzenie obsahu [správy](#) však nemusí byť vhodné, ak daná [správa](#), alebo zistenia v tejto [správe](#), môžu byť širšie distribuované.
  - Ak je [aktuár](#) presvedčený, že za daných okolností nie je potrebné alebo vhodné začleniť určitý obsah do [správy](#), má byť pripravený (ak bude vyzvaný príslušnými orgánmi SSA) popísať tieto okolnosti a poskytnúť zdôvodnenie pre obmedzenie obsahu [správy](#).
- 1.5. **Stanovisko o primeranosti** – Pri uplatňovaní tohto PŠ 1 [aktuár](#) posúdi, či je použitie tohto PŠ 1 primerané.
- 1.5.1. Úsudok berie do úvahy:
- povahu a účel tohto PŠ 1,
  - typ služby, a
  - primerané obmedzenia času a zdrojov.
- 1.5.2. Nič v tomto štandarde sa nemá vykladať tak, že vyžaduje prácu neúmernú rozsahu rozhodnutia alebo služby, na ktoré sa vzťahuje, a prínosu, ktorý [určení užívateľa](#) očakávajú od [zadania](#).
- 1.5.3. Pokiaľ nie je stanovené inak, každý úsudok, ktorý PŠ 1 vyžaduje (vrátane implicitného úsudku) je [odborným úsudkom aktuára](#).
- 1.6. **Jazyk**
- 1.6.1. Určité výrazy používané v tomto PŠ 1 sa majú vykladať veľmi špecifickým spôsobom v kontexte rozhodnutia [aktuára](#). Najmä nasledovné slovesá treba chápať tak, že vyjadrujú uvedené činnosti alebo reakcie:
- „Musí“ znamená, že uvedená činnosť je povinná a nesplnenie tejto povinnosti bude predstavovať rozpor s týmto PŠ 1.
  - „Má“ znamená, že za normálnych okolností sa očakáva, že [aktuár](#) vykoná uvedenú činnosť, s výnimkou prípadu, kedy vykonanie takejto činnosti vedie k nevhodnému výsledku alebo by výsledok mohol byť zavádzajúci pre [určených užívateľov aktuárskych služieb](#). Ak uvedená činnosť nie je vykonaná, [aktuár](#) má na túto skutočnosť upozorniť a uviesť dôvod prečo nebola daná činnosť vykonaná.

- c. „Môže“ znamená, že uvedená činnosť nie je vyžadovaná ani nevyhnutne očakávaná, ale za určitých okolností predstavuje vhodnú činnosť, pravdepodobne medzi viacerými alternatívami. Poznámka: „môže“ sa nepoužíva ako synonymum pre „smie“, ale používa sa vo svojom bežnom význame.

1.6.2. Tento dokument používa rôzne výrazy, ktorých presný význam je definovaný v Slovníku. Tieto výrazy sú v texte zvýraznené bodkovaným podčiarknutím a modrou farbou, čo je tiež odkaz na definíciu (napr. [aktuár](#)).

1.7. Krížové odkazy – keď tento PŠ 1 odkazuje na obsah iného dokumentu, odkaz sa vzťahuje na daný dokument platný v čase [dátumu prijatia](#) uvedeného na prvej strane tohto PŠ 1. Dokument, na ktorý tento PŠ 1 odkazuje, môže byť po [dátume prijatia](#) novelizovaný, preformulovaný, zrušený alebo nahradený. V takom prípade [aktuár](#) zváži v akom rozsahu je úprava použiteľná a vhodná pre usmernenia tohto PŠ 1.

1.8. Dátum platnosti – PŠ 1 platí pre vykonané [aktuárske služby](#) alebo začaté [aktuárske služby](#) v deň alebo po 1.7.2016. Pre potreby vyhodnocovania súladu vykonaných [aktuárskych služieb](#) s týmto štandardom sa berie do úvahy znenie PŠ platné v danom čase.

Časť 2. Vhodné postupy

2.1. Prijatie zadania

2.1.1. Pri poskytovaní [aktuárskych služieb](#) si [aktuár](#) so [zadávatel'om](#) dohodne povahu a rozsah poskytovaných [aktuárskych služieb](#), vrátane:

- a. role [zadávatel'a](#),
- b. akékoľvek ohraničenia alebo obmedzenia týkajúce sa [aktuára](#),
- c. akékoľvek požiadavky, ktoré aktuár musí spĺňať,
- d. stanovenie časového plánu a očakávaných nákladov alebo potrebných zdrojov (najmä ak sú významné), a
- e. potrebné informácie, ktoré [aktuár](#) dostane a poskytne, najmä ak sú citlivé alebo dôverné.

2.1.2. Pri prijímaní zadania na [aktuárske služby](#), aktuár má:

- a. byť kompetentný a primerane skúsený na vykonanie služieb,
- b. byť presvedčený, že zadanie môže byť vykonané v súlade s príslušným etickým kódexom aktuára, a
- c. mať primeranú záruku, že má dostatok času, zdrojov, prístup k relevantným zamestnancom a iným relevantným stranám, prístup k dokumentácii a informáciám a že má právo komunikovať informácie, ak je to potrebné pre [zadanie](#).

2.2. **Znalosť relevantných okolností** - [aktuár](#) má mať alebo získať dostatočné vedomosti a pochopenie dostupných údajov a informácií, vrátane príslušnej histórie, procesov, povahy obchodných operácií, [zákona](#), a podnikateľského prostredia [úctovnej jednotky](#), aby bol náležite pripravený vykonávať [aktuárske služby](#) podľa zadania.

2.3. **Spoliehanie sa na iných** - [Aktuár](#) môže použiť informácie vypracované inou stranou, ako sú údaje, relevantné zmluvy, ustanovenia poisťnej zmluvy alebo penzijného plánu, názory ďalších odborníkov, projekcie, a podporné analýzy (ale s výnimkou predpokladov alebo metodiky). [Aktuár](#) si môže vybrať druhú stranu a informácie, na ktoré sa bude spoliehať, alebo ich môže získať od [zadávatel'a](#). [Aktuár](#) môže prevziať zodpovednosť za takéto informácie, alebo môže konštatovať, že sa spolieha na zdroj týchto informácií a zrieka sa zodpovednosti.

2.3.1. Ak si [aktuár](#) vyberá druhú stranu, na ktorú sa bude spoliehať, má posúdiť nasledovné:

- a. odbornú spôsobilosť druhej strany,
- b. kompetentnosť, integritu a objektivnosť druhej strany,
- c. vedomosť druhej strany o očakávanom použití informácií,
- d. diskusiu a korešpondenciu medzi [aktuárom](#) a druhou stranou o akýchkoľvek skutočnostiach, ktoré sú [aktuárovi](#) známe a ktoré pravdepodobne budú mať závažný vplyv na použité informácie, a
- e. nutnosť preskúmať podpornú dokumentáciu druhej strany.

- 2.3.2. Ak [aktuár](#) použije informácie vypracované druhou stranou bez zrieknutia sa zodpovednosti za túto informáciu:
- overí, či je použitie tejto informácie v súlade so [zaužívanou aktuárskou praxou](#) v jurisdikcii [aktuárskych služieb](#),
  - stanoví vhodné postupy na riadenie a kontrolu informácií, ktoré má v úmysle použiť, a
  - nemusí zverejniť zdroj informácie.
- 2.3.3. Ak [aktuár](#) uvedie, že sa spolieha na informácie vypracované druhou stranou a zriekne sa zodpovednosti za tieto informácie, má:
- zverejniť túto skutočnosť (vrátane identity druhej strany) v akejkoľvek [správe](#) alebo inej [komunikácii](#),
  - zverejniť povahu a rozsah v akom sa na tieto informácie spolieha,
  - preskúmať, či informácie neobsahujú zjavné nedostatky,
  - podľa možnosti preveriť primeranosť a konzistentnosť informácií, a
  - vykázať akékoľvek kroky, ktoré podnikol na overenie skutočnosti, či bolo vhodné spoliehať sa na dané informácie.
- 2.3.4. Ak boli informácie vypracované druhou stranou pod inou jurisdikciou, [aktuár](#) berie do úvahy akékoľvek odlišnosti v [zákone](#) alebo [zaužívanej aktuárskej praxi](#) medzi dvoma jurisdikciami a ako tento fakt môže ovplyvniť použitie daných informácií.
- 2.4. **Významnosť**– v prípade vynechania skutočností, nadhodnoteniach alebo podhodnoteniach [aktuár](#) zhodnotí, či ich vplyv je alebo nie je významný. Hranicu významnosti pre dané [zadanie](#) určuje [aktuár](#), pokiaľ nie je určená inou stranou, napr. audítorom alebo [zadávatelom](#). Pri určení hranice významnosti, [aktuár](#):
- 2.4.1. zhodnotí významnosť z pohľadu [určeného užívateľa](#) (užívateľov), so zreteľom na cieľ [aktuárskych služieb](#). Vynechanie skutočností, podhodnotenie alebo nadhodnotenie je významné, ak [aktuár](#) predpokladá, že významne ovplyvnia rozhodovanie alebo očakávania [určeného užívateľa](#),
- 2.4.2. berie do úvahy [aktuárske služby](#) a [subjekt](#), ktorý je predmetom týchto [aktuárskych služieb](#), a
- 2.4.3. v prípade potreby konzultuje záležitosť so [zadávatelom](#).
- 2.5. **Kvalita údajov**
- 2.5.1. **Dostatočné a spoľahlivé údaje** – [aktuár](#) posúdi, či sú k dispozícii dostatočné a spoľahlivé údaje na vykonanie [aktuárskych služieb](#). Údaje sú dostatočné, ak obsahujú informáciu primeranú pre [zadanie](#). Údaje sú spoľahlivé, ak je informácia vecne presná.
- 2.5.2. **Overenie** – [aktuár](#) podnikne primerané kroky na kontrolu konzistentnosti, úplnosti a presnosti použitých údajov. Tieto kroky môžu zahŕňať:
- porovnanie s auditovanými finančnými výkazmi, údajmi z hlavnej účtovnej knihy, alebo inými relevantnými záznamami, ak sú k dispozícii,
  - testovanie primeranosti údajov voči externým alebo nezávislým údajom,

- c. testovanie vnútornej konzistentnosti údajov, a
- d. porovnanie údajov s údajmi za predchádzajúce obdobie alebo obdobia

[Aktuár](#) popíše túto kontrolu v [správe](#).

- 2.5.3. Zdroje údajov pre špecifické predpoklady konkrétnej účtovnej jednotky – nakoľko je to možné a vhodné, [aktuár](#) berie do úvahy pri určovaní špecifických predpokladov [účtovnej jednotky](#) špecifické údaje [účtovnej jednotky](#) pre ktorú sa predpoklady robia. Kde takéto údaje nie sú dostupné, relevantné alebo dôveryhodné, [aktuár](#) má vziať do úvahy údaje z daného odvetvia, údaje z porovnateľných zdrojov, údaje o obyvateľstve, alebo iné zverejnené údaje, primerane upravené. Použité údaje a vykonané úpravy majú byť popísané v [správe](#).
- 2.5.4. Modifikácia dát – [Aktuár](#) uvedie akúkoľvek modifikáciu [údajov](#) (ako je interpolácia, extrapolácia, úprava alebo vylúčenie extrémnych hodnôt) pred jej použitím v [správe](#).
- 2.5.5. Nedostatky v údajoch – [Aktuár](#) berie do úvahy možný vplyv akýchkoľvek nedostatkov v údajoch (napríklad nedostatočnosť, nekonzistentnosť, neúplnosť, nepresnosť a neprimeranosť) na výsledky [zadania](#). Ak nedostatky v údajoch pravdepodobne nebudú mať významný vplyv na výsledky, nemusia sa nedostatky ďalej brať do úvahy. Ak [aktuár](#) nemôže nájsť uspokojivý spôsob na odstránenie nedostatkov, zváži:
- a. odmietnutie vykonania alebo pokračovania vo vykonávaní [aktuárskych služieb](#),
  - b. spoluprácu so [zadávatelom](#) na úprave [aktuárskych služieb](#), alebo na získaní vhodných dodatočných údajov, alebo
  - c. v súlade s etickým kódexom [aktuára](#), vykonanie [aktuárskych služieb](#) čo najlepšie a zverejnenie nedostatkov v údajoch v [správe](#) (vrátane uvedenia možného dopadu týchto nedostatkov).

2.6. Predpoklady a metodika

2.6.1. Predpoklady a metodika môžu byť:

- a. stanovené [aktuárom](#) (2.7),
- b. predpísané [zadávatelom](#) alebo inou stranou (2.8), alebo
- c. stanovené [zákonom](#) (2.9).

2.6.2. Pokiaľ [správa](#) neuvádza, kto určil predpoklady alebo metodiku, predpokladá sa, že za predpoklady alebo metodiku zodpovedá [aktuár](#), ktorý [správu](#) vypracoval.

2.7. **Predpoklady a metodika stanovené aktuárom**– ak sú predpoklady a metodika stanovené [aktuárom](#), alebo [zadávatelom](#) alebo inou stranou, ktoré je [aktuár](#) ochotný podporiť:

2.7.1. Výber predpokladov a metodiky – [aktuár](#) má vybrať predpoklady a metodiku, ktoré sú vhodné pre [zadanie](#). [Aktuár](#) berie do úvahy potrebu [určených užívateľov](#) a účel [aktuárskych služieb](#). Pri výbere predpokladov a metodiky [aktuár](#) berie do úvahy všetky okolnosti [účtovnej jednotky](#) a zadania, ako aj relevantné odborné a profesijné postupy. [Aktuár](#) má posúdiť, do akej miery je primerané upraviť predpoklady a metodiku pre kompenzovanie známych nedostatkov v dostupných údajoch.

- 2.7.2. Primeranosť predpokladov – [aktuár](#) posúdi primeranosť predpokladov, o ktoré sa opierajú jednotlivé komponenty použitej metodiky. Významnou súčasťou predpokladov je zvyčajne [odborný úsudok](#) o primeranosti použitej metodiky a parametrov, z ktorých uplatnenie danej metodiky vychádza. Predpoklady môžu byť (ak to okolnosti dovoľujú) implicitné alebo explicitné a môžu zahŕňať interpretáciu minulých [údajov](#) alebo projekcie budúcich trendov. [Aktuár](#) zváži, do akej miery je primerané použiť predpoklady, pri ktorých je známe, že spôsobujú podstatné nadhodnotenie alebo podhodnotenie výsledkov.
- 2.7.3. Marže pre negatívne odchýlky – v prípade, že sa nevyžadujú nevychýlené výpočty, [aktuár](#) zváži, do akej miery je primerané upraviť predpoklady alebo metodiku maržou pre negatívne odchýlky na zohľadnenie neistoty v základných údajoch, predpokladoch, alebo metodike. [Aktuár](#) zverejní zahrnutie marží pre negatívne odchýlky do predpokladov alebo do metodiky.
- 2.7.4. Zmeny vo vývoji – [aktuár](#) posúdi vplyv akejkoľvek zmeny vo vývoji očakávaní na predpoklady alebo metodiku. Zmeny vo vývoji môžu byť spôsobené:
- Vnútrojnými podmienkami [účtovnej jednotky](#), ako sú napríklad zmeny v procese likvidácie poistných udalostí, alebo zmeny v predmete podnikania, alebo
  - Externými okolnosťami s dopadom na [účtovnú jednotku](#), ako napríklad zmeny v právnom, ekonomickom, legislatívnom, regulačnom, dozornom, demografickom, technologickom a sociálnom prostredí.
- 2.7.5. Individuálne predpoklady a súhrnné predpoklady – [aktuár](#) posúdi, či je skupina predpokladov primeraná ako celok. Kým jednotlivito môže byť predpoklad opodstatnený, je možné, že obozretnosť alebo optimizmus pri viacerých predpokladoch vyústia do súhrnu predpokladov, ktoré už nie sú platné. Ak nie sú platné, aktuár vykoná primerané úpravy na dosiahnutie vhodného súboru predpokladov a konečného výsledku.
- 2.7.6. Vnútrojná konzistentnosť predpokladov – [aktuár](#) určí, či predpoklady použité pre rôzne komponenty [zadania](#) sú vecne konzistentné a či akékoľvek významné vzájomné závislosti sú primerane modelované. [Aktuár](#) zverejní akékoľvek významné nekonzistentnosti v [správe](#).
- 2.7.7. Alternatívne predpoklady a testovanie citlivosti – kde je to vhodné, [aktuár](#) posúdi a vezme do úvahy citlivosť metodiky na zmeny kľúčových predpokladov. Pri určovaní, či citlivosť bola primerane posúdená, [aktuár](#) berie do úvahy účel [aktuárskych služieb](#) a či výsledky testov citlivosti zobrazujú primeraný rozsah zmien kľúčových predpokladov, konzistentných s daným účelom.

2.8. Predpoklady a metodika predpísané [zadávateľom](#) alebo inou stranou:

- 2.8.1. Ak je [aktuár](#) ochotný podporiť predpísané predpoklady alebo metodiku (v súlade s článkom 2.7), [aktuár](#) môže uviesť stranu, ktorá predpísala predpoklady alebo metodiku a jeho súhlas s nimi.
- 2.8.2. Ak [aktuár](#) nie je ochotný podporiť predpísané predpoklady alebo metodiku, pretože:
- sú v závažnom rozpore s tým, čo je primerané pre účely [aktuárskych služieb](#), [aktuár](#) uvedie túto skutočnosť v [správe](#), vrátane strany, ktorá

predpoklad alebo metodiku predpísala a dôvod prečo predpoklad alebo metodiku určila táto strana a nie [aktuár](#), alebo

- b. [aktuár](#) nedokázal posúdiť primeranosť predpísaného predpokladu alebo metodiky bez vykonania značného množstva dodatočnej práce nad rozsah zadania, alebo [aktuár](#) nebol odborne spôsobilý posúdiť primeranosť predpokladu, [aktuár](#) má túto skutočnosť uviesť v [správe](#), vrátane strany, ktorá predpoklad alebo metodiku predpísala a dôvod prečo predpoklad alebo metodiku určila táto strana a nie [aktuár](#).

2.8.3. Ak [zadávateľ](#) požiada o dodatočný výpočet s použitím súboru predpokladov, ktoré [aktuár](#) zhodnotil ako neprimerané pre účely [aktuárskych služieb](#), [aktuár](#) môže [zadávateľovi](#) poskytnúť výsledky na základe takýchto predpokladov. Ak sú tieto výsledky komunikované iným stranám ako je [zadávateľ](#), [aktuár](#) má uviesť zdroj daných predpokladov a názor [aktuára](#) na ich primeranosť.

2.9. **Predpoklady a metodika stanovené zákonom** – keď je predpoklad alebo metodika stanovená [zákonom](#), [aktuár](#) v [správe](#) uvedie, že predpoklad alebo metodika boli stanovené [zákonom](#) a že [správa](#) sa nemá použiť na žiadne také účely, pre ktoré nie sú použité predpoklady alebo metodika primerané (pokiaľ nie sú vhodne upravené).

2.10. **Spravovanie modelov** - *Na účely tohto odseku a pododsekov i. a j. bodu 3.2.2. pojem "používanie" znamená výber, vývoj, modifikáciu a spustenie modelov.*

Tento odsek sa vzťahuje na všetky [modely](#) používané pri vykonávaní [aktuárskych služieb](#), ktoré podporujú rozhodovací proces. Poskytuje usmernenie o vhodnom [spravovaní modelov](#) pre [aktuárov](#) s cieľom riadiť riziká spojené s používaním [modelu](#). [Spravovanie modelov](#) je dôležité pre všetky [modely](#), počínajúc jednoduchými excelovskými [modelmi](#) až po [modely](#), ktoré zahŕňajú komplexné simulácie. Úroveň správy má byť primeraná riziku, že [určený užívateľ](#) vyvodí nesprávny záver na základe výsledkov z [modelu](#).

[Aktuár](#) pri používaní modelov:

2.10.1. sa uistí, že riziká spôsobené [modelom](#) boli identifikované, posúdené a že existujú primerané opatrenia na zmiernenie týchto rizík, napríklad adekvátne validácia modelu, dokumentácia a kontrola procesov.

2.10.2. sa uistí, že sa vykonala primeraná validácia [modelu](#). Validácia zahŕňa posúdenie a vyhodnotenie či:

- a. [model](#) primerane zodpovedá svojmu zamýšľanému účelu. [Aktuár](#) vyhodnotí položky, ktoré v prípade potreby zahŕňajú
  - i. dostupnosť, granularitu a kvalitu [údajov](#) a vstupných informácií požadovaných [modelmi](#),
  - ii. vhodnosť rozoznaných vzťahov
  - iii. a schopnosť [modelu](#) generovať adekvátne rozsah výsledkov okolo očakávaných hodnôt,
- b. [model](#) spĺňa svoje špecifikácie, a
- c. úplné alebo čiastočné výsledky [modelu](#) je možné zreprodukovat', alebo je možné vysvetliť prípadné rozdiely

Validáciu majú vykonať osoby, ktoré nevyvinuli [model](#), pokiaľ to nevyvolá náklady, ktoré by boli neprimerané vzhľadom na [modelové riziko](#).

- 2.10.3. [Aktuár](#) má pochopiť [model](#) ako aj,
- podmienky, za ktorých je vhodné [model](#) používať, vrátane akýchkoľvek obmedzení [modelu](#) vzhľadom na jeho [určené použitie](#),
  - kontext, v ktorom sa bude [model](#) používať,
  - ako budú poskytnuté vstupy do [modelu](#) a
  - očakávané použitie výsledkov [modelu](#).

[Aktuár](#) zverejní v každej [správe](#) príslušné obmedzenia alebo neistoty a ich dôsledky v širšom ponímaní.

- 2.10.4. [Aktuár](#) sa uistí, že existuje primeraná dokumentácia [modelu](#):
- dizajn [modelu](#),
  - vyhotovenie [modelu](#)
  - dokumentácia o prevádzke (vrátane rozsahu, účelu, metodiky, štatistickej kvality, kalibrácie a či model plní účel na ktorý bol určený, kde je to vhodné)
  - a podmienok, za ktorých je vhodné používať [model](#) vrátane akýchkoľvek obmedzení [modelu](#).

- 2.10.5. [Aktuár](#) sa uistí, že [model](#) podlieha vhodným kontrolám. Kde je to vhodné, existuje proces kontroly zmien, ktorý
- zabraňuje neoprávneným zmenám [modelu](#),
  - dokumentuje všetky vykonané zmeny a akýkoľvek významný vplyv na [model](#),
  - umožňuje, aby sa akékoľvek zmeny mohli vrátiť späť.

- 2.10.6. Ak sa použijú výsledky alebo výstup z [modelu](#), tak sa [aktuár](#) uistí:
- či sú splnené podmienky používania [modelu](#),
  - či existujú vhodné kontroly vstupov a výstupov [modelu](#),
  - Posúdi, či validácia opísaná v odseku 2.10.2. sa má vykonávať úplne alebo čiastočne,
  - že chápe a podľa potreby vie vysvetliť významné rozdiely medzi rôznymi nastaveniami [modelu](#) a prislúchajúcimi výsledkami a uistí sa, že existuje primeraný kontrolný proces pre používanie modelu v produkcii (bežnej situácii). V prípade stochastických [modelov](#) sa aktuár uistí, či je spustených dostatočný počet simulácií a chápe významné rozdiely medzi rôznymi nastaveniami [modelu](#), alebo jeho stochasticky modelovaných parametrov a prislúchajúcimi výsledkami,
  - že chápe modelované manažérske rozhodnutia alebo reakcie predpokladané v rámci [modelu](#). [Aktuár](#) zverejní modelované manažérske rozhodnutia alebo predpokladané reakcie a ich dôsledky vo svojej [správe](#), a
  - ak je to vhodné zdokumentuje obmedzenia, vstupy, kľúčové predpoklady, určené použitie a výstupy [modelu](#).

2.11. Riadenie procesu

- 2.11.1. Kontroly procesu – [aktuár](#) posúdi, či a v akom rozsahu majú byť postupy použité pri vykonaní [zadania](#) skontrolované, a ak áno, akým spôsobom.
- 2.11.2. Kontroly primeranosti – [aktuár](#) skontroluje celkovú primeranosť výsledkov dosiahnutých na základe vybraných predpokladov a použitej metodiky.

- 2.12. **Nezávislé odborné hodnotenie** – [aktuár](#) zváži, či a v akom rozsahu je vhodné, aby bola [správa](#) nezávisle skontrolovaná, vcelku alebo po častiach, pred jej doručením finálnej verzie [zadávatel'ovi](#), alebo pred jeho distribúciou [určeným užívateľom](#). Účelom nezávislého odborného hodnotenia je zabezpečiť kvalitu výstupu, tak aby boli všetky procesy plne prispôsobené zložitosti zadania a špecifickému prostrediu, v ktorom [aktuár](#) pracuje. Ak je nezávislé odborné hodnotenie považované za odôvodnené:
- 2.12.1. [Aktuár](#) vyberie overovateľa, ktorý je nezávislý od preverovaných špecifických komponentov a je informovaný a skúsený v odbore [aktuárskych služieb](#).
- 2.12.2. Ak je overovateľom [aktuár](#), overovateľ má pri vypracovávaní hodnotenia dodržiavať príslušné usmernenia tohto PŠ 1.
- 2.13. **Riešenie následných udalostí**– [aktuár](#) posúdi každú následnú udalosť, ktorá má potenciál významne zmeniť výsledky [aktuárskych služieb](#), ak sa udalosť premietla do [zadania](#) a zverejniť takúto udalosť v komunikácii [aktuára](#).
- 2.14. **Uchovávanie dokumentov**
- 2.14.1. [Aktuár](#) počas primerane dlhého obdobia uchováva dostatočnú dokumentáciu, pre potreby ako sú:
- nezávislé odborné hodnotenie, hodnotenie regulátora a audit,
  - súlady s [legislatívou](#), a
  - predpoklad zopakovania zadania iným [aktuárom](#).
- 2.14.2. Dokumentácia je dostatočná, ak obsahuje dostatok detailov na to, aby iný [aktuár](#), odborne spôsobilý v rovnakom odbore, mohol pochopiť [zadanie](#) a zhodnotiť vykonané úsudky.
- 2.14.3. Nič v tomto PŠ 1 nie je myslené tak aby poskytlo akejkoľvek osobe prístup k materiálom nad rámec prístupu, na ktorý je oprávnená.

Časť 3. Komunikácia

- 3.1. **Všeobecné princípy** – Akákoľvek komunikácia má byť primeraná konkrétnym okolnostiam a vziať do úvahy zručnosti, chápanie, úroveň relevantných technických znalostí a potreby určeného užívateľa, tak aby mal určený užívateľ možnosť pochopiť dôsledky vyplývajúce z komunikácie aktára.
- 3.1.1. Forma a obsah – aktuár stanoví formu, štruktúru, štýl, úroveň podrobnosti a obsah každej komunikácie tak, aby bola primeraná daným okolnostiam a so zreteľom na určených užívateľov.
- 3.1.2. Zrozumiteľnosť – znenie každej komunikácie má byť zrozumiteľné a aktuár použije jazyk primeraný daným okolnostiam a so zreteľom na určených užívateľov.
- 3.1.3. Časový plán komunikácie – aktuár vydá každú komunikáciu počas primeraného časového obdobia. Časový plán komunikácie reflektuje plán úloh dohodnutý so žadateľom. Aktuár pri nastavení časového plánu komunikácie berie do úvahy potreby určených užívateľov.
- 3.1.4. Identifikácia aktára – komunikácia jasne identifikuje vydávajúceho aktuára. Ak dvaja alebo viacerí aktuári vydávajú spoločnú komunikáciu, ktorá má aspoň čiastočne aktuársky obsah, musí komunikácia jasne identifikovať všetkých zodpovedných aktuárov, pokiaľ aktuári nerozhodnú, že je to nevhodné. Názov organizácie, ku ktorej je každý z aktuárov pridružený môže byť tiež v komunikácii uvedený, neovplyvňuje to však zodpovednosť aktuára. Pokiaľ aktuár nerozhodne, že je to nevhodné, každá komunikácia určí do akej miery a akým spôsobom sa od aktuára alebo ďalších strán dajú získať podporné informácie a vysvetlenia.
- 3.2. **Správa** – aktuár dokončí správu, pokiaľ určení užívateľa nie sú iným spôsobom primerane informovaní o výsledkoch aktuárskych služieb (vrátane prístupu k podporným informáciám, ktoré sú potrebné na pochopenie výsledkov). Aktuár uvedie všetky informácie dostatočne podrobne tak, aby iný aktuár s odbornou spôsobilosťou v rovnakom odbore mohol objektívne zhodnotiť či aktuár splnil zadanie primeraným spôsobom.
- 3.2.1. Obsah – pokiaľ je to možné, aktuár v správe uvedie:
- rozsah a zamýšľané použitie správy,
  - výsledky aktuárskych služieb, vrátane novej odchýlky týchto výsledkov,
  - použitú metodiku, predpoklady a údaje,
  - akékoľvek obmedzenia týkajúce sa distribúcie,
  - dátum vyhotovenia správy, a
  - informácie o autorstve správy.
- 3.2.2. Zverejnenia - pokiaľ je to možné, aktuár vydávajúcí správu, uvedie:
- akékoľvek významné odchýlky od usmernení tohto PŠ 1 (1.3.3.),
  - akékoľvek spoliehanie sa na informácie vypracované inou stranou, pri ktorých sa aktuár zrieka zodpovednosti (2.3.3),
  - akékoľvek materiálne vynechania, podhodnotenia, alebo nadhodnotenia (2.4.)

- d. akékoľvek validácie [údajov](#) (2.5.2), úpravy (2.5.3.), modifikácie (2.5.4) či nedostatky [údajov](#) (2.5.5),
  - e. [aktuárske](#) posúdenie úrovne prirodzenej neistoty vyskytujúcej sa v použitých informáciách (2.7.3),
  - f. akúkoľvek významnú nekonzistentnosť v použitých predpokladoch a metodike (2.7.6),
  - g. prípadné výsledky dodatočných výpočtov, pri ktorých bol použitý súbor predpokladov na základe žiadosti [zadávateľa](#) a ktoré [aktuár](#) nepovažuje za primerané pre účely zadania (2.8.3),
  - h. predpoklady a metodiku, ktoré boli predpísané inou stranou (2.8.3),
  - i. predpoklady a metodiku stanovené zákonom (2.9),
  - j. akékoľvek závažné [následné udalosti](#) (2.13).
- 3.2.3. Autorstvo – [aktuár](#), ktorý vydáva [správu](#), v nej uvedie:
- a. meno [aktuára](#),
  - b. ak je to vhodné, meno organizácie v mene ktorej [aktuár](#) [správu](#) vydáva, a pozíciu, ktorú [aktuár](#) v danej organizácii zastáva,
  - c. pozíciu, ktorú [aktuár](#) zastáva,
  - d. odbornú spôsobilosť [aktuára](#),
  - e. kódex profesionálnej etiky a aktuárske štandardy na základe ktorých bolo [zadanie](#) vykonané, aby sa predišlo prípadnej nejednoznačnosti,
  - f. ak je to možné, osvedčenia a informácie, na ktoré sa [aktuár](#) spoliehal.
- 3.2.4. Forma – [správa](#) môže pozostávať z jedného alebo viacerých dokumentov, ktoré môžu mať rozličný formát. V prípade, že [správa](#) pozostáva z viacerých dokumentov, [aktuár](#) všetkým určeným užívateľom komunikuje, ktoré dokumenty túto [správu](#) tvoria. [Aktuár](#) zabezpečí, aby zložky [správy](#) (najmä tie v elektronickej forme) mohli byť spoľahlivo reprodukované počas primerane dlhého obdobia.
- 3.2.5. Obmedzenia – obsah [správy](#) môže byť obmedzený rôznymi okolnosťami, ako napríklad právne, legislatívne, regulačné alebo dozorné konanie. Obmedzenia sa môžu týkať aj iných štandardov, napríklad štandardov finančného výkazníctva, alebo účtovných zásad danej účtovnej jednotky. [Aktuár](#), pri daných obmedzeniach, dodrží usmernenia tohto PŠ 1 v primeranom rozsahu.